

Белорусский государственный университет

Филологический факультет

Кафедра русской литературы

Аннотация к дипломной работе

**«Простой» герой и «простое» сознание в лирике и прозе М.Ю.
Лермонтова»**

Тарасевич Олег Владимирович

Руководитель Яницкая С.С.

2015

Реферат дипломной работы

Общий **объем** дипломной работы составляет 68 страниц, список использованной литературы включает 56 источников.

Ключевые слова: «простой» герой, ролевой герой, «простое» сознание, ролевая лирика, роман, очерк, художественное мышление, романтизм, реализм.

Объект исследования — лирика Лермонтова второй половины 1830-х — начала 1840-х годов и роман «Герой нашего времени» с примыкающим к нему очерком «Кавказец».

Цель исследования: проанализировать появившуюся в творчестве зрелого Лермонтова новую форму выражения авторского сознания — «простого» персонажа с «простым» сознанием.

Методы исследования: историко-литературный, биографический, текстуально-аналитический и сравнительно-сопоставительный.

Полученные результаты и научная новизна работы. В результате проведенного исследования установлено, что эволюция творческого мировосприятия Лермонтова от романтического к реалистическому взгляду на мир сопровождалась созданием лирики нового типа — «ролевой». В ней появляется новая у Лермонтова форма выражения авторского сознания — ролевой герой (персонаж с «простым» сознанием, выходящим за пределы индивидуального). Введение не только в лирику, но и в прозу второй половины 1830-х — начала 1840-х годов «простого» героя помогало Лермонтову художественно осваивать общенародный социально-исторический опыт. Такие важнейшие проблемы «Героя нашего времени», как суть национального характера, смещение добрых и злых начал в душе человека, пределы свободы личности, осмыслились писателем в непосредственной связи с образом Максима Максимыча. Являясь носителем «простого» сознания и собирательным образом «настоящего кавказца», этот персонаж позволяет лучше понять тонкие черты характера и глубинные мотивы поступков главного героя романа. В нашей дипломной работе предпринята попытка дать объективное толкование понятий «простой» герой, «простое» сознание и представить новое объективное видение лирических и прозаических образов писателя, рассматриваемых ранее более субъективно.

Рекомендации по внедрению полученных результатов. Результаты исследования могут быть использованы в вузовском учебном процессе, при составлении учебных программ, разработке лекционного курса по истории русской литературы первой половины XIX века, спецкурсов по русской поэзии XIX века и творчеству М.Ю. Лермонтова.

Подтверждение достоверности материалов и результатов дипломной работы, самостоятельности ее выполнения. Материалы и полученные результаты дипломной работы «“Простой” герой и “простое” сознание в лирике и прозе М.Ю. Лермонтова» достоверны, она выполнена самостоятельно в полном объеме.

Рэферат дыпломнай работы

Агульны **аб'ём** дыпломнай работы складае 68 старонак, спіс выкарыстанай літаратуры ўключае 56 крыніц.

Ключавыя словы: «просты» герой, ролевы герой, «простая» свядомасць, ролевая лірыка, раман, нарыс, мастацкае мысленне, рамантызм, рэалізм.

Аб'ект даследавання — лірыка Лермантава другой паловы 1830-х - пачатку 1840-х гадоў і раман «Герой нашага часу» з прымыкаючым да яго нарысам «каўказец».

Мэта даследавання: прааналізаваць інфармацыю, якая з'явілася ў творчасці сталага Лермантава, новую форму выказвання аўтарскай свядомасці - «простага» персанажа з «простай» свядомасцю.

Метады даследавання: гісторыка-літаратурны, біяграфічны, тэкстава-аналітычны і параўнальна-супастаўляльны.

Атрыманыя вынікі і навуковая навізна работы. У выніку праведзенага даследавання ўстаноўлена, што эвалюцыя творчага светаўспрымання Лермантава ад рамантычнага да рэалістычнага погляду на свет суправаджалася стварэннем лірыкі новага тыпу — «ролевай». У ёй з'яўляецца новая у Лермантава форма выказвання аўтарскай свядомасці — ролевы герой (персанаж з «простай» свядомасцю, якія выходзяць за межы індывідуальнага). Ўвядзенне не толькі ў лірыку, але і ў прозу другой паловы 1830-х — пачатку 1840-х гадоў «простага» героя дапамагала Лермантаву мастацка асвойваць агульнанародны сацыяльна-гістарычны вопыт. Такія важнейшыя праблемы «Героя нашага часу», як сутнасць нацыянальнага характару, змешванне добрых і злых пачаткаў у душы чалавека, межы свабоды асобы, усведамляліся пісьменнікам у непасрэднай сувязі з вобразам Максіма Максімыча. З'яўляючыся носбітам «простай» свядомасці і зборным чынам «сапраўднага каўказца», гэты персанаж дазваляе лепш зразумець тонкія рысы характару і глыбінныя матывы учынкаў галоўнага героя рамана. У нашай дыпломнай рабоце зроблена спроба даць аб'ектыўнае тлумачэнне паняццяў «просты» герой, «простая» свядомасць і прадставіць новае аб'ектыўнае бачанне лірычных і праявічных вобразаў пісьменніка, якія разглядаліся раней больш суб'ектыўна.

Рэкамендацыі па ўкараненні атрыманых вынікаў. Вынікі даследавання могуць быць выкарыстаны ў вузаўскім навучальным працэсе, пры складанні навучальных праграм, распрацоўцы лекцыйнага курса па гісторыі рускай літаратуры першай паловы XIX стагоддзя, спецкурсаў па рускай паэзіі XIX стагоддзя і творчасці М.Ю. Лермантава.

Пацверджанне дакладнасці матэрыялаў і вынікаў дыпломнай работы, самастойнасці яе выканання. Матэрыялы і атрыманыя вынікі дыпломнай работы «“Просты” герой і “простая” свядомасць у лірыцы і прозе М.Ю. Лермантава» пэўныя, яна выканана самастойна ў поўным аб'ёме.

Summary thesis

The total **volume** of the thesis is 68 pages, bibliography includes 56 sources.

Key words: "simple" character, the hero role, "simple" consciousness lyrics role, novel essay, artistic thinking, romanticism, realism.

The object of research - the Lermontov's lyrics of the second half of 1830 – the beginning of 1840, and the novel "A Hero of Our Time" with the essay "Caucasian", which is connected to the novel.

The main aim of the research: To analyze the mature Lermontov's works in which appeared new form of expression of the author's consciousness - "simple" character with "simple" consciousness.

Methods: historical-literary, biographical, textually analytical and comparative confrontive.

The results and scientific urgency of the work. The study found that the evolution of the creative worldview of Lermontov from romantic to a realistic view of the world was accompanied by the creation of a new type of poetry - "role." The new form of expression of Lermontov perception - the role hero (the character with a "ordinary" consciousness that goes beyond the individual) is appeared. The introduction not only in the lyrics but also in the prose of the second half 1830s - early 1840s of the "simple" character has helped to develop Lermontov's artistically nationwide socio-historical experience. Such major problems of "Hero of Our Time" as the essence of national character, mixing good and evil in the human soul, limits of individual freedom, was grasped by writer in direct connection with Maxim Maksimych. Been the bearer of a "simple" consciousness and a collective image of the "real Caucasian", this character allows you to understand the delicate features and underlying motives of the novel's protagonist better. In our research work we attempt to give an objective interpretation of the concepts of "simple" character, "simple" awareness and to submit a new objective vision of lyrical prose and imagery of the writer, previously considered more subjective.

Recommendations for the implementation of the results. The results can be used in a high school educational process, in the preparation of curricula, the development of a course of lectures on the history of Russian literature of the first half of the nineteenth century, special courses on Russian poetry of the nineteenth century and the creative work of Lermontov.

Confirmation of authenticity of materials and results of the research, the independence of its implementation. Materials and results of the research "'Simple, " hero and a" simple "consciousness in lyrics and prose of Lermontov" "is authentic, it is made in full on their own.